

Raadsvoorstel

Onderwerp	Actualisatie van de archeologische waarden-, verwachtings- en beleidskaart, gemeente Zevenaar
Zaaknummer	Z/21/398514
Documentnummer	INT/22/1114038
Portefeuillehouder	Bart Kagei
Portefeuille	Cultureel erfgoed en monumenten
Behandelend ambtenaar/afdeling	Lillian Werdmuller
Telefoon	0316-5950217
E-mail	l.werdmuller@zevenaar.nl

1. Samenvatting

De archeologische beleidskaarten van de gemeente Zevenaar zijn onderdeel van het ruimtelijk beleid op basis waarvan bestemmingsplannen gemaakt en omgevingsvergunningen verleend worden. Deze kaarten uit respectievelijk 2009 en 2012 en de onderliggende vindplaatsen- en verwachtingskaarten zijn verouderd en inmiddels geactualiseerd.

Voor de actualisatie is gebruik gemaakt van kennis die de afgelopen jaren is verkregen door archeologisch onderzoek in de regio, zijn resten uit de Tweede Wereldoorlog geïnventariseerd, begrensd en gewaardeerd evenals objecten en huisplaatsen op kaarten vanaf de 18de eeuw.

Hierdoor heeft het geactualiseerde archeologisch beleid een betere onderbouwing van de archeologische waarden en verwachtingen, meer archeologische vastgestelde waarden en een lage verwachting die ook echt een lage verwachting is. Het beleid is op bepaalde punten versoepeld. Op andere punten is het beleid wat strenger geworden.

Op basis van argumenten is de lage archeologische verwachting weer opgenomen in de beleidskaart, zowel voor Zevenaar Noord als 't Gelders Eiland. De oppervlakte norm van de lage verwachting is zeer verruimd waardoor het agrariërs niet hindert en alleen aan de orde is bij grootschalige ontwikkelingen, zoals een overnachtingshaven of ontzandingen.

Ook is de bufferzone en de daarbinnen gelegen Unescosite Herwen – De Bijland met een eigen archeologisch beschermingsregiem opgenomen in de geactualiseerde beleidskaart. In het ontwerp Bestemmingsplan Buitengebied 't Gelders Eiland is de beleidskaart opgenomen, waarmee het Unesco erfgoed en de bufferzone planologisch verankerd zijn.

2. Raadsvoorstel

Wij adviseren u om:

1. onderstaand archeologisch rapport met de bijhorende archeologische kaarten, inclusief de beleidskaart, vast te stellen:
Archeologie in de gemeente Zevenaar. Actualisatie van de archeologische waarden en verwachtingskaart; archeologisch onderzoek. RAAP-RAPPORT 4892.

3. Waarom naar de raad

Het vaststellen van nieuw beleid is een bevoegdheid van de gemeenteraad.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

De actualisatie heeft tot doel een eenduidig archeologisch beleid binnen de gemeente Zevenaar te ontwikkelen, met een betere onderbouwing van de archeologische waarden en verwachtingen op basis van resultaten van onderzoek uit de regio van de afgelopen 13 jaar en op basis van nieuwe kennis. Het beoogd resultaat is een versoepeling van het archeologisch beleid, waardoor de kosten minder worden voor bewoners, agrariërs en bedrijven die ontwikkelen willen.

5. Argumenten

1.1 Met de actualisatie van de verouderde archeologische kaarten is nu voor de hele gemeente een eenduidig samenhangend beleid ter bescherming van de archeologie beschikbaar.

Voor de actualisatie is kennis gebruikt die de afgelopen 13 jaren is verkregen uit regionaal archeologisch onderzoek. Ook is de Tweede Wereldoorlog archeologie geïnventariseerd, begrensd en gewaardeerd evenals huisplaatsen en objecten op kaarten vanaf de 18de eeuw.

Hierdoor heeft het geactualiseerde archeologisch beleid een betere onderbouwing van de archeologische waarden en verwachtingen, meer archeologische vastgestelde waarden en een lage verwachting die ook echt een lage verwachting is. Het beleid is op bepaalde punten versoepeld. Op andere punten is het beleid wat strenger geworden.

De geactualiseerde archeologische kaarten van de gemeente Zevenaar zijn gemaakt op basis van het regionaal gebruikte karteringsmodel. De kaartgrenzen en het kaartbeeld van gemeenten Westervoort, Duiven, Lingewaard en Zevenaar sluiten nu beter op elkaar aan.

2.1. Versoepeling van beleid betekent minder kosten voor bewoners, agrariërs en bedrijven.

In onderstaand schema is het oude en het nieuwe beleid naast elkaar gezet.

Indien grond geroerd wordt bij sloop, bouw of anderszins wordt er getoetst aan het archeologisch beleid. Er is een onderzoeks-plicht indien de genoemde oppervlakte- en de diepte-maat voor de geldende archeologische waarde of verwachting wordt overschreden.

Waarde/verwachting archeologie	oppervlak – verstoringsdiepte	Waarde/verwachting archeologie	oppervlak - verstoringsdiepte
Beleid gemeente Zevenaar 2010		Concept beleid gemeente Zevenaar 2022	
Beschermd	Mon. vergunning	Beschermd	Mon. vergunning
Vastgestelde hoge waarde	30 m2 - 0,30 m	Vastgestelde hoge waarde/ WA 2	30 m2 – 0,40 m
Hoge verwachting	200 m2 - 0,50 m	Hoge verwachting/ WA 3	200 m2 – 0,40 m
Middelhoge verwachting	500 m2 - 0,50 m	Middelhoge verwachting/ WA 4	1000 m2 – 0,40 m
Lage verwachting	2500 m2 - 0,50 m	Lage verwachting/ WA 5	10.000 m2 – 0,50 m
Beleid gemeente Rijnwaarden/ Gelders Eiland 2012			
Beschermd	Mon. vergunning		
Vastgestelde hoge waarde	0 - 50 m2 - 0,30 m		
Hoge verwachting	100 m2 - 0,30 m		
Middelhoge verwachting	500 m2 – 0,30 m		
Lage verwachting	5000 m2 – 0,30 m		

Tabel 1. Oud archeologisch beleid versus nieuw archeologisch beleid: een flinke versoepeling voor bewoners, agrariërs en bedrijven.

De ondergrenzen voor de oppervlakte zijn in de hele gemeente ten opzichte van het oude beleid zeer verruimd, met name voor gebieden met een middelhoge en lage verwachting.

Ten opzichte van het oude beleid van de gemeente Zevenaar is de verstoringsdiepte voor de hoge en middelhoge verwachting iets strenger geworden, maar die van de vastgestelde hoge waarde weer iets verruimd.

Voor het Gelders Eiland is het nieuwe archeologisch beleid een versoepeling ten opzichte van het vigerend archeologisch beleid.

3.1 Er zijn goede argumenten om de lage archeologische verwachting voor de hele gemeente op te nemen in de geactualiseerde archeologische beleidskaart.

Met het vaststellen van het Bestemmingsplan Buitengebied Zevenaar Noord(2018) op 10 juni 2020 door de raad is de lage archeologische verwachting vervallen. Hieraan lag het uitgangspunt ten grondslag dat men minder en eenvoudige regels wilde. Het (opnieuw) opnemen van een lage verwachtingswaarde in de geactualiseerde beleidskaart voor de hele gemeente betekent de facto dat het besluit van de gemeenteraad wordt teruggedraaid.

Er zijn meerdere argumenten om de lage archeologische verwachting - voornamelijk gelegen in het buitengebied - voor de gehele gemeente op te nemen in de geactualiseerde beleidskaart:

- De bodemopbouw blijkt minder voorspelbaar dan gedacht en verbergt veel schatten.

In de afgelopen jaren zijn in de gemeente unieke archeologische vondsten gedaan:

- de Bijenwaard: een Steenfabriek en restanten van de Mauritslinie;
- de Geitenwaard: met onlangs de opgraving van het Romeins Tempelcomplex Herwen-Hemeling;
- de site Herwen – De Bijland: sedert juli 2021 Unesco werelderfgoed de Neder-Germaanse Limes;
- ten oosten van Pannerden: inhumatiegraf en crematiegraven waarschijnlijk onderdelen van een grafveld uit de ijzertijd.

- Eenmaal vergraven betekent voorgoed verdwenen.

Nu het buitengebied in Zevenaar-Noord geen lage archeologische verwachting meer kent, kan de gemeente voor ontwikkelingen die hier plaatsvinden geen archeologisch onderzoek meer eisen. Het hangt dan van de goodwill van de verstoorder af of hij melding maakt van gedane vondsten. Unieke structuren, die in een gebied met een lage archeologische verwachting liggen, bijvoorbeeld loopgraven in Zevenaar Noord, zullen dan zo vergraven worden.

Dankzij de lage archeologische verwachting die voor de Beijenwaard gold, is daar in verband met de aanleg van een overnachtingshaven uitgebreid onderzoek gedaan naar de restanten van de steenfabriek en de Mauritslinie.

- Borgen van de archeologie van de Tweede Wereldoorlog

Om de historie van de Tweede Wereldoorlog te borgen, dienen de archeologische vindplaatsen en structuren – antitankgrachten, loopgraven en geschutstellingen – in de hele gemeente beschermd te worden. Veel van de loopgraven en antitankgrachten liggen in het buitengebied van de gemeente Zevenaar.

In het buitengebied van Zevenaar Noord zijn deze loopgraven en antitankgrachten niet meer beschermd als gevolg van bovengenoemd raadsbesluit van 10 juni 2020. Met het opnemen van de lage archeologische verwachtingswaarde in de beleidskaart voor de hele gemeente krijgt het buitengebied in Zevenaar Noord weer een lichte bescherming.

- Herinvoering van de lage archeologische verwachting heeft alleen gevolgen voor grootschalige ontwikkelingen

De opname van de lage archeologische verwachting in de beleidskaart, zal geen nadelige gevolgen hebben voor bewoners, agrariërs en bedrijven. Voor gebieden met een lage archeologische verwachting is alleen bij toekomstige bodemingrepen groter dan 10.000 m² en dieper dan 50 cm archeologisch onderzoek verplicht. Het gaat dan om grootschalige bodemingrepen zoals bij natuurontwikkeling in de Geitenwaard en Ossenwaard, dijkversterkingen (Westervoort-Spijk), diepploegen, ontzandingen en ontgrondingen en een overnachtingshaven (Spijk). De meeste ontwikkelingen in gebied met een lage archeologische verwachting zijn kleiner dan 10.000 m² en hoeven dan ook niet onderzocht te worden.

4.1 Het Unesco-erfgoed wordt planologisch verankerd.

Op 27 juli 2021 heeft de Neder-Germaanse Limes de status van Unesco Werelderfgoed gekregen. Bij Herwen ligt een kernzone - deel van de Neder-Germaanse Limes - welke Werelderfgoed is. Deze kernzone - een archeologisch rijksmonument - en de omringende bufferzone zijn apart geduid in de archeologische beleidskaart en kennen een eigen archeologisch beschermingsregiem.

De bescherming van de Limes moet worden verankerd in een bestemmingsplan/omgevingsplan. In het ontwerp Bestemmingsplan Buitengebied 't Gelders Eiland is de beleidskaart opgenomen, waarmee het Unesco erfgoed en de bufferzone na vaststelling planologisch verankerd zijn.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?

De vastgestelde archeologische beleidskaart zal in 2023 vertaald worden naar een Paraplu Bestemmingsplan Archeologie gemeente Zevenaar.

7. Klimaat en duurzaamheid

Het actualiseren van de archeologische kaarten en het beleid heeft geen invloed op klimaat en duurzaamheid.

8. Communicatie

In juni 2022 hebben we via de gemeentelijke kanalen inwoners en ondernemers gevraagd hun input te leveren op de geactualiseerde archeologische beleidskaart en de onderliggende vernieuwde vindplaatsen- en verwachtingskaarten. Ook hebben we twee inloophmomenten georganiseerd. Hier is weinig respons op gekomen. We hebben slechts drie reacties ontvangen. Dit was voorafgaand al wel onze verwachting. Het onderwerp 'leeft' niet onder het publiek. Pas wanneer het onderwerp voor een inwoner of ondernemer relevant is, gaat men zich hierin verdiepen.

De geactualiseerde kaarten kunnen vanaf nu bij interesse worden opgevraagd.

9. Kosten, baten en dekking

De kosten voor het opstellen van de geactualiseerde archeologische kaarten - € 19.429,- ex btw - zijn betaald uit het budget voor onderzoek in verband met invoering van de Omgevingswet.

Het ontwikkelen van het Parapluplan Bestemmingsplan Archeologie gemeente Zevenaar komt ten laste van het budget voor het ontwikkelen van bestemmingsplannen. Er is een reservering opgenomen van € 12.000,- om in 2023 het parapluplan te maken.

10. Bijlagen

De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	
1.	INT/21/1049327	RAAP-RAPPORT 4892 - Archeologie in de gemeente Zevenaar. Actualisatie van de archeologische waarden en verwachtingskaart
2.	INT/22/1133381	Kaartbeeld 4 Beleid
3.	INT/21/1049236	Kaartbeeld 1 Landschap
4.	INT/21/1049325	Kaartbeeld 3 WOII
5.	INT/21/1049244	Kaartbeeld 2.1 AWV Zevenaar Noord
6.	INT/21/1049251	Kaartbeeld 2.2 AWV Zevenaar West
7.	INT/21/1049264	Kaartbeeld 2.2b AWV Stad Zevenaar
8.	INT/21/1049269	Kaartbeeld 2.3 AWV Zevenaar Oost

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris
Danielle Jansen

De burgemeester
Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

Onderwerp	Actualisatie van de archeologische waarden-, verwachtings- en beleidskaart, gemeente Zevenaar.
Zaaknummer	Z/21/398514
Documentnummer	INT/22/1114038

De raad van de gemeente Zevenaar;

overwegende dat;

- Archeologie een toetsingsgrond is bij bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen;
- De beleidskaarten uit respectievelijk 2009 en 2012 en de onderliggende vindplaatsen- en verwachtingskaarten verouderd zijn en toe zijn aan actualisatie;
- Kennis die de afgelopen jaren is verkregen door archeologisch onderzoek in de regio gebruikt is bij de actualisatie, evenals resten uit de Tweede Wereldoorlog en objecten en huisplaatsen op kaarten vanaf de 18de eeuw;
- Het geactualiseerde archeologisch beleid een betere onderbouwing van de archeologische waarden en verwachtingen kent dan voorheen. Wat zich uit in meer archeologische vastgestelde waarden en een lage verwachting die ook echt een lage verwachting is;
- Het beleid op bepaalde punten versoepeld kon worden en op andere punten wat strenger moest worden;
- Het geactualiseerde beleid voor het Gelders Eiland een versoepeling is;
- Op basis van argumenten de lage archeologische verwachting voor Zevenaar Noord weer opgenomen is in de beleidskaart;
- Herinvoering van de lage archeologische verwachting alleen gevolgen heeft voor grootschalige ontwikkelingen, als gevolg van de verruimde oppervlaktenorm;
- De bufferzone en de Unescosite Herwen – De Bijland met een eigen archeologisch beschermingsregiem opgenomen zijn in de geactualiseerde beleidskaart en ook in het ontwerp Bestemmingsplan Buitengebied 't Gelders Eiland, waardoor het Unesco erfgoed en de bufferzone na vaststelling van het Bestemmingsplan planologisch verankerd zijn;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar:

Gelet op artikel 108, eerste lid, Gemeentewet, artikel 147, tweede lid, Gemeentewet en artikel 4:84 Algemene wet bestuursrecht,

besluit:

1. Het onderstaande archeologisch rapport en de bijhorende archeologische kaarten, inclusief de beleidskaart, vast te stellen:
Archeologie in de gemeente Zevenaar. Actualisatie van de archeologische waarden en verwachtingskaart; archeologisch onderzoek. RAAP-RAPPORT 4892.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar, gehouden op 1 maart 2023.

De griffier
I.M. van Dijk

De burgemeester
L.J.E.M. van Riswijk